

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування**

Кафедра публічного управління та адміністрування

**ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА МІСЦЕВЕ
САМОВРЯДУВАННЯ**

*Методичні рекомендації для підготовки фахівців за
ступенем вищої освіти "Магістр" за спеціальністю
"Публічне управління та адміністрування"*

Київ – 2019

УДК 352/354

Т 35

Рекомендовано до друку Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського, протокол № 4 від 20 грудня 2018 р.

Укладач:

О. Я. Немирівська, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського.

Рецензенти:

Н. О. Шевченко, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та права комунального закладу вищої освіти "Дніпровська академія неперервної освіти" Дніпропетровської обласної ради";

О. О. Бутник, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент науково-дослідного інституту Київського національного університету культури і мистецтв Міністерства культури України.

Т 35

Територіальне управління та місцеве самоврядування : метод. рек. для підготовки фахівців за ступенем вищої освіти "Магістр" за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування" / уклад. : О.Я. Немирівська – К. : УкрСІЧ, 2019. – 26 с.

У методичних рекомендаціях наведено програму і тематичний план навчальної дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування", форми контролю слухачів, вимоги, питання для обговорення, тематика і рекомендовані джерела для підготовки до семінарських занять та виконання творчих робіт. Відображений короткий зміст лекційного матеріалу розділів відповідної дисципліни.

УДК 352/354

© О.Я.Немирівська
укладання, 2019

© Вид-во "УкрСІЧ", 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ФОРМИ КОНТРОЛЮ	9
РОЗДІЛ 1. МІСЦЕВІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	10
РОЗДІЛ 2. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	14
ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ.....	18
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.....	20
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22

ВСТУП

Актуальність вивчення дисципліни

Сучасний етап розвитку державності України пов'язаний із необхідністю здійснення докорінної реформи місцевих органів публічної влади. Саме вони є безпосередньо залученими до процесу реалізації основних повноважень, що покладаються загалом на органи публічної влади. Проте модель, що склалась впродовж всього періоду існування незалежної України вже не задовольняє сучасного громадянина, який вимагає від держави все більшого рівня відповідальності і спрямованості на максимальне задоволення потреб суспільства. Окрім цього іншою тенденцією стало бажання громадян все більше приймати участь у безпосередньому вирішенні справ, в тому числі і на місцевому рівні.

Саме зазначені виклики і стали підґрунтям ініційованих в Україні реформ, які поступово змінюють модель функціонування місцевих органів публічної влади. Враховуючи це, дисципліна "Територіальне управління та місцеве самоврядування" орієнтована на формування систематизованих знань з загальних засад здійснення управлінських повноважень на місцевому рівні як органами державної влади, так і органами місцевого самоврядування. Дисципліна входить до циклу дисциплін, що формують фахові компетентності, освітньо-професійних програм підготовки магістрів за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування".

Метою викладання навчальної дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування" є вивчення особливостей та специфіки державно-адміністративної (урядової) та самоврядної діяльності, формування у студентів необхідних знань, вмінь та навичок використовувати ці знання у практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування" є ознайомлення з призначенням, функціями, повноваженнями, структурою місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб задля розуміння майбутніми фахівцями важливості державно-адміністративної та самоврядної діяльності в царині здійснення публічної влади в сучасних умовах; розгляд новітніх підходів і сучасних технологій у вирішенні проблем місцевого значення через державно-адміністративну та самоврядну діяльність; аналіз існуючих проблем урядування як відправної для удосконалення політико-адміністративної системи України та місцевого самоврядування.

Після вивчення дисципліни слухачі повинні:

знати:

- основні поняття щодо територіального управління та місцевого

самоврядування, їх системи та особливостей взаємовідносин;

- історичні етапи становлення сучасної моделі територіального управління та місцевого самоврядування в Україні;
- нормативно-правові засади організації та функціонування органів територіального управління та місцевого самоврядування в Україні;
- нормативно-правові засади організації та функціонування інституту служби в органах місцевого самоврядування;

вміти:

- використовувати набуті знання в практичній діяльності;
- охарактеризувати особливості Європейської Хартії місцевого самоврядування щодо поняття та основних принципів;
- здійснювати порівняльний аналіз сучасного вітчизняного законодавства щодо територіальної організації влади з європейськими та світовими підходами;
- розуміти і працювати в межах інституціонального, структурного та політичного контекстів системи територіального управління та місцевого самоврядування;
- ідентифікувати проблеми та здійснювати аналіз становлення та еволюції вітчизняної моделі публічної влади на місцевому рівні;
- визначати пріоритети здійснення сучасної реформи децентралізації в Україні;

Навчальна стратегія дисципліни

Досягнення результатів навчання здійснюється шляхом:

- *проведення лекцій* для надання слухачам необхідних знань;
- *самостійного навчання слухачів* на основі розроблених для дисципліни навчально-методичних матеріалів;
- *участі слухачів у семінарських заняттях* з метою розвитку критичного мислення, формування та розвитку здатності здійснювати аналіз в сфері публічно-управлінської діяльності, на місцевому рівні зокрема;
- *виконання і презентації індивідуальних завдань* у вигляді творчих робіт до розділів дисципліни;
- *проведення підсумкового контролю* засвоєння знань.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. МІСЦЕВІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ

Тема 1.1. Вступ до курсу

Тема 1.2. Місцеві державні адміністрації - низова ланка місцевих органів виконавчої влади: роль та місце в урядованні

Тема 1.3. Конституційно-правові засади побудови й функціонування органів територіального управління та місцевого самоврядування

Тема 1.4. Призначення, функції та повноваження місцевих держадміністрацій

Тема 1.5. Склад та структура місцевих державних адміністрацій

Тема 1.6. Структурні підрозділи місцевих держадміністрацій: формування, завдання, компетенція

Тема 1.7. Організація роботи місцевої державної адміністрації

Тема 1.8. Особливості організації та діяльності держадміністрацій в м. Києві

Тема 1.9. Сучасна державна кадрова політика (вітчизняний та зарубіжний досвід)

РОЗДІЛ 2. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Тема 2.1. Місцеве самоврядування: поняття, сутність

Тема 2.2. Правові та організаційні засади місцевого самоврядування в Україні

Тема 2.3. Відродження місцевого самоврядування в Україні

Тема 2.4. Система місцевого самоврядування в Україні

Тема 2.5. Формування органів місцевого самоврядування (виборчий процес)

Тема 2.6. Функції та структура органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Тема 2.7. Організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Тема 2.8. Особливості організації і функціонування органів публічної влади у столиці України – м. Києві

Тема 2.9. Органи самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Всього	денна форма				Всього	заочна форма			
		у тому числі					у тому числі			
1	2	л	п	сем.	с. р.	7	Л	п	сем.	с. р.
Розділ 1. Місцеві державні адміністрації										
Тема 1.1. Вступ до курсу	2	2				6				6
Тема 1.2 МДА низова ланка місцевих органів виконавчої влади: роль та місце в урядуванні	8	4			4	8	2			6
Тема 1.3 Конституційно-правові засади побудови й функціонування органів територіального управління та місцевого самоврядування	8	2			6	14		4		10
Тема 1.4. Призначення, функції та повноваження МДА	4		2		2	8				8
Тема 1.5 Склад та структура МДА	6	2	2		2	4				4
Тема 1.6. Структурні підрозділи МДА: формування, завдання, компетенція	2				2	4				4
Тема 1.7. Організація роботи МДА	4		2		2	4				4
Тема 1.8. Особливості організації та діяльності держадміністрацій в м. Києві	4		2		2	8				8
Тема 1.9. Сучасна кадрова державна політика (вітчизняний та зарубіжний досвід)	2				2	2				2
Разом за розділом 1	40	10	8		22	58	2	4		52

Розділ 2 Місцеве самоврядування в Україні									
Тема 2.1. Місцеве самоврядування: поняття, сутність	8	2	2		4	4			4
Тема 2.2. Правові та організаційні засади місцевого самоврядування в Україні	8	2			6	8	4		4
Тема 2.3. Відродження місцевого самоврядування в Україні	4				4	2			2
Тема 2.4. Система місцевого самоврядування в Україні	8	2	2		4	6		2	4
Тема 2.5. Формування органів місцевого самоврядування (виборчий процес)	4		2		2	4			4
Тема 2.6. Функції та структура органів та посадових осіб місцевого самоврядування.	4				4	2			2
Тема 2.7. Організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування	6		2		4	2			2
Тема 2.8. Особливості організації і функціонування органів публічної влади у столиці України – м. Києва	6				6	2			2
Тема 2.9. Органи самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування	4	2			2	2			2
Разом за розділом 2	50	8	8		34	32	4	2	26
Іспит	2					2			
Усього годин	90	18	16		56	90	6	6	78

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах дисципліни оцінюються на основі:

- виконання і презентації творчих робіт;
- участі у семінарських заняттях;
- підсумкового контролю засвоєння знань.

Максимальна кількість балів за вивчення дисципліни – 100.

Розподіл балів для денної форми навчання

Для денної форми навчання

Поточний контроль				Підсумковий Контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
C1.4- 1.8	ТР1	C.2.1 C2.4-2.5 C2.7	ТР2	40	100
10-40	10	10-40	10		

C1.4, 1.8 C.2.1 C2.4-2.5 C2.7– семінари до тем розділів
ТР1, ТР2 – творчі роботи до розділів

Для заочної форми навчання

Поточний контроль				Підсумковий Контроль	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
C1.3	ТР1	C.2.4	ТР2	40	100
5	25	5	25		

C1.3 C2.4– семінари до тем розділів
ТР1, ТР2 – творчі роботи до розділів

РОЗДІЛ 1. МІСЦЕВІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ

Мета: Сформуванати у слухачів:

- уявлення про роль та призначення низових органів місцевої державної виконавчої влади в Україні;
- поняття про місцеві органи державної виконавчої влади в Україні на сучасному етапі, особливості їх генези та сучасні підходи до реформування;
- вміння здійснювати аналіз основних положень, що регулюють публічно-управлінську діяльність.

Короткий зміст лекційного матеріалу розділу.

Місце та значення навчального курсу в системі професійної підготовки сучасного урядовця. Поняття про територіальне представництво та місцеве самоврядування. Процес урядування як практичне здійснення публічної влади. Взаємовідносини державної адміністрації з політичним керівництвом держави. Центральна та місцева державна адміністрація. Роль та значення місцевих структур в сучасній державній адміністрації. Заснування та еволюція місцевих держадміністрацій в незалежній Україні. Конституція України, Закон України “Про місцеві державні адміністрації”, “Типовий регламент місцевої державної адміністрації”, інші нормативно-правові акти та їх значення для організації і діяльності державно-владних структур загальної компетенції місцевого рівня. Процедури призначення посадових осіб та іншого особового складу. Основні функції (напрямки діяльності) місцевих державних адміністрацій. Повноваження та структура керівного складу місцевих державних адміністрацій. Голови місцевих державних адміністрацій – єдиноначальні керівники низових органів виконавчої влади загальної компетенції, їх відповідальність, підпорядкованість та підконтрольність. Розподіл обов’язків між головою та заступниками місцевих державних адміністрацій. Планування роботи посадових осіб та особового складу місцевих держадміністрацій. Апарат та допоміжні органи місцевої держадміністрації, організація їх роботи. Особливості функціонування органів публічної влади у м. Києві та Севастополі. Закон України “Про столицю – України місто-герой Київ” – правова основа побудови та функціонування органів публічної влади в м. Києві. Специфіка організації місцевого самоврядування та виконавчої влади в м. Севастополь. Сучасна державна кадрова політика в Україні. Поняття “кадрова політика”, “державна кадрова політика”, “кадрова робота”. Цілі, завдання, сутнісні риси. Кадрова політика у сфері урядування. Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кар’єрних урядовців в Україні. Основні напрями реформування системи урядування.

Види навчальної діяльності, передбачені у розділі 1

Творча робота до розділу 1

Мета: формування систематизованих знань з загальних засад організації та функціонування місцевих органів державної виконавчої влади в Україні.

Написання та оформлення творчої роботи: здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт до розділу 1

1. Роль місцевих державних адміністрацій в царині урядування.
2. Роль та значення місцевих органів в системі державного урядування.
3. Територіальне представництво та місцеве самоврядування в Україні.
4. Територіальне представництво у світовому співтоваристві.
5. Функції та структура місцевих державних адміністрацій в сучасній Україні.
6. Шляхи реформування низових державно-владних структур в Україні.
7. Сучасні підходи у підготовці кадрів для місцевих органів державної влади.
8. Еволюція державного урядування в Україні (місцевий рівень).
9. Конституційні засади місцевого врядування в Україні.
10. Місцева державна влада у світлі адміністративної реформи (децентралізації влади) в Україні.
11. Моделі місцевого управління і місцевого самоврядування.
12. Основні проблеми в діяльності держадміністрацій та шляхи їх подолання (місцевий досвід).
13. Особливості функціонування місцевих держадміністрацій на сучасному етапі.
14. Особливості трансформаційних процесів в державному управлінні на регіональному рівні.
15. Поняття про територіальне представництво.
16. Практика діяльності місцевих держадміністрацій (у певному напрямку).
17. Проблеми взаємин держадміністрацій з органами місцевого самоврядування.
18. Проблеми використання зарубіжного досвіду організації роботи низових органів держави загальної компетенції в умовах українського державотворення.

Семінарське заняття до теми 1. 4.

Призначення, функції та повноваження місцевих державних адміністрацій.

Мета: формування уявлень про нормативно-правові засади формування, повноваження місцевих державних адміністрацій в Україні.

Питання для обговорення:

1. Процедури призначення посадових осіб та іншого особового складу місцевих держадміністрацій.
2. Функції місцевих держадміністрацій.
3. Повноваження та структура керівного складу місцевих державних адміністрацій.

Семінарське заняття до теми 1.5.

Склад та структура місцевих державних адміністрацій

Мета: формування уявлень про особливості діяльності керівного складу місцевих державних адміністрацій.

Питання для обговорення:

1. Статус голови місцевої державної адміністрації.
2. Роль і місце заступників голів місцевих держадміністрацій в організації та діяльності місцевих держадміністрацій.
3. Статус і роль керівників структурних підрозділів держадміністрацій.

Семінарське заняття до теми 1.7.

Організація роботи місцевої державної адміністрації

Мета: формування уявлень про особливості організації роботи місцевих державних адміністрацій.

Питання для обговорення:

1. Розподіл обов'язків між головою та заступниками місцевих державних адміністрацій.
2. Планування роботи посадових осіб та спеціалістів місцевих держадміністрацій.
3. Апарат та допоміжні органи місцевої держадміністрації, організація їх роботи.

Семінарське заняття до теми 1.8.

Особливості та специфіка організації публічної влади в столиці України – м. Києві.

Мета: формування уявлень про особливості здійснення управління в столиці України.

Питання для обговорення:

1. Особливості функціонування органів публічної влади у м. Києві.
2. Закон України "Про столицю – України місто-герой Київ" – правова основа побудови та функціонування органів публічної влади в м. Києві.

3. Специфіка взаємовідносин між органами державної влади та органами місцевого самоврядування у столиці України

Джерела для обов'язкового вивчення:

1. Конспект лекцій з дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування", розділ 1.
2. Методичні рекомендації з дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування", розділ 1.

Рекомендовані додаткові джерела для вивчення:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.
2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV.
3. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 року № 401-XIV.
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/priNot1390244774041107>
5. План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 591-р - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>
6. Концепція адміністративної реформи в Україні. Затверджена Указом Президента України № 810/98 від 22 липня 1998 року. – К.,1998.
7. Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2012 р. № 606.
8. Про затвердження порядку призначення на посади та звільнення з посад керівників управлінь, відділів, інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 1999 р. № 1374.
9. Про затвердження Порядку утворення структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, не передбачених переліками, затвердженими Кабінетом Міністрів України, та введення додаткової посади заступника голови місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 957.
10. Типовий регламент місцевої державної адміністрації: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1999 р. № 2263.

РОЗДІЛ 2. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Мета: Сформувати у слухачів:

- уявлення про роль та призначення місцевого самоврядування в сучасному демократичному суспільстві;
- поняття про органи місцевого самоврядування як необхідний елемент сучасної дієвої системи місцевого самоврядування;
- вміння здійснювати аналіз основних положень, що регулюють публічно-управлінську діяльність.

Короткий зміст лекційного матеріалу розділу.

Поняття місцевого самоврядування. Сучасні моделі й концепції місцевого самоврядування. Поняття і система загальних принципів організації і діяльності органів місцевого самоврядування (народовладдя, розподілу влад, законності, колегіальності, гласності, участі громадян та їх об'єднань в здійсненні функцій місцевого самоврядування тощо). Функції та повноваження місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування та Європейська Хартія й вітчизняне законодавство про місцеве самоврядування. Конституція України, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», про місцеві вибори, про статус депутатів місцевих рад – правова основа місцевого самоврядування в Україні. Статут, символіка територіальної громади сіл, селищ, міст. Зародження місцевого самоврядування на початку 90-х років ХХ ст. Закон про місцеве самоврядування від 7 грудня 1991 року – зародження місцевого самоврядування в сучасній Україні. Етапи становлення місцевого самоврядування в Україні. Перспективи місцевого самоврядування в Україні. Реформа децентралізації влади в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні: загальна характеристика її елементів. Поняття територіальної громади у вітчизняному законодавстві та літературі. Ради – представницькі органи місцевого самоврядування. Функції рад. Сільський, селищний, міський голова. Виконавчі органи сільської, селищної, міської ради. Районні та обласні ради. Старости, їх повноваження. Органи самоорганізації населення. Вибори – головний шлях формування органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Закон про місцеві вибори - законодавча основа формування місцевого самоврядування. Етапи виборчого процесу. Голови рад та їх заступники. Сесії рад, їх підготовка та проведення. Загальна характеристика статусу депутатів місцевих рад. Функції депутата, права і обов'язки. Організація роботи постійних та тимчасових контрольних комісій місцевих рад. Виконавчий апарат ради, організація його роботи. Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування. Депутатський запит і депутатське запитання. Робота депутатів в комісіях. Діяльність депутата на виборчому окрузі: прийом депутатом виборців, організація депутатської роботи по розгляду звернень громадян. Депутатська ініціатива

проведення зборів виборців. Депутатські групи і фракції в радах, їх функції та організація роботи. Депутатська етика, її зміст та значення. Закон України "Про столицю України – місто-герой Київ" – основа діяльності міської ради м. Києва. Столичні функції міста Києва. Система місцевого самоврядування в м. Києві. Виконавчий орган Київської міської ради – КМДА. Посадові особи органів міської влади, їх функції та повноваження. Статут територіальної громади м. Києва. Поняття органу самоорганізації населення. Правовий статус, порядок організації та діяльності органу самоорганізації населення. Порядок створення органів самоорганізації населення. Повноваження органів самоорганізації населення. Фінансово-економічна основа органу самоорганізації населення. Організація діяльності органу самоорганізації населення.

Види навчальної діяльності, передбачені у розділі 2

Творча робота до розділу 2

Мета: формування систематизованих знань щодо особливостей та специфіки діяльності органів місцевого самоврядування та напрямів їх подальшого реформування.

Написання та оформлення творчої роботи: здійснюється за вимогами, що наведені у відповідному розділі методичних рекомендацій.

Рекомендовані теми творчих робіт до розділу 2

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування.
2. Конституційні засади місцевого врядування в Україні.
3. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування.
4. Місцеве самоврядування: поняття, система, сутність.
5. Місцеві ради – органи місцевого самоврядування.
6. Місцеві референдуми, громадські слухання, їх предмет, порядок призначення, організація їх проведення.
7. Моделі місцевого управління і місцевого самоврядування.
8. Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування.
9. Органи самоорганізації населення.
10. Організація місцевого самоврядування в столиці України – місті-герої Києві.
11. Організація роботи виконавчих органів місцевих рад.
12. Організація роботи депутатів місцевих рад сільських, селищних, міських голів, їх права, обов'язки і гарантії діяльності.
13. Організація роботи постійних комісій місцевих рад.
14. Поняття і система місцевого самоврядування в Україні.
15. Особливості реформи децентралізації влади в Україні.

Семінарське заняття до теми 2.1.

Місцеве самоврядування: поняття, сутність.

Мета: формування систематизованих знань щодо розуміння сутності загальних засад місцевого самоврядування в Україні.

Питання для обговорення:

1. Поняття місцевого самоврядування. Європейська Хартія про місцеве самоврядування. Сучасні моделі й концепції місцевого самоврядування.
2. Система принципів організації і діяльності органів місцевого самоврядування (народовладдя, розподілу влад, законності, колегіальності, гласності, участі громадян та їх об'єднань в здійсненні функцій місцевого самоврядування тощо).
3. Функції та повноваження місцевого самоврядування.

Семінарське заняття до теми 2.4.

Система місцевого самоврядування в Україні

Мета: формування систематизованих знань щодо особливостей системи місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Система місцевого самоврядування в Україні: загальна характеристика її елементів
2. Поняття територіальної громади, ради, голови, виконкоми ради, районні та обласні ради, старости, органи самоорганізації населення.

Семінарське заняття до теми 2.5.

Формування органів та посадових осіб місцевого самоврядування (виборчий процес)

Мета: формування систематизованих знань щодо особливостей виборчого процесу на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Вибори депутатів місцевих рад і сільських, селищних, міських голів, старост.
2. Загальна характеристика виборчого процесу до місцевих рад.

Семінарське заняття до теми 2.7.

Організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Мета: формування систематизованих знань щодо особливостей організації роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Сесії рад, їх підготовка та проведення. Організація роботи постійних та тимчасових контрольних комісій місцевих рад.
2. Виконавчий апарат ради, організація його роботи.
3. Організація роботи депутатів місцевих рад сільських, селищних, міських голів, їх права, обов'язки і гарантії діяльності.
4. Організація роботи виконавчих органів місцевих рад.

Джерела для обов'язкового вивчення:

1. Конспект лекцій з дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування", розділ 2.
2. Методичні рекомендації з дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування", розділ 2.

Рекомендовані додаткові джерела для вивчення:

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування // Місцеве самоврядування. - 1997.- № 1-2.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Верховної Ради України. -1997.- № 1-2. – Ст. 95.
5. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 року № 401-XIV.
6. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III.
7. Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування: Закон України // Відомості Верховної Ради України. -1997. - № 38. – Ст. 249.
8. Про місцеві вибори: Закон України - <http://zako№4.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
9. Про статус депутатів місцевих рад // Відомості Верховної Ради України. -2002.- № 40.- Ст. 290.
10. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157 – VIII
11. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р - <http://zako№4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/pri№t1390244774041107>
12. План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 591-р - <http://zako№3.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>
13. Концепція адміністративної реформи в Україні. Затверджена Указом Президента України № 810/98 від 22 липня 1998 року. – К.,1998.

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента у межах навчальної дисципліни "Публічна служба" передбачає написання та захист ним творчої роботи до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором. Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування знань і розвиток вмінь, здобутих в процесі лекційних і семінарських занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів. Творча робота висвітлює результати самостійного обдумування слухачами актуальних проблем впровадження та функціонування інституту публічної служби в Україні. Викладення необхідних матеріалів повинно бути лаконічним, чітко сформульованим і відповідати суті проблеми. Результатом написання творчої роботи є обґрунтований авторський висновок щодо обраної тематики і можливі рекомендації для розв'язання проблеми.

Вимоги до захисту творчої роботи:

- творча робота повинна бути підготовлена кожним студентом індивідуально;
- виконана творча робота надається у електронному вигляді (файлом) викладачеві не пізніше, ніж за 2 тижні до початку екзаменаційної сесії;
- друкований варіант творчої роботи надається студентом під час захисту;
- результати написання творчої роботи презентуються студентом під час екзаменаційної сесії у формі короткої доповіді та відповідей на поставлені запитання;
- на захисті для доповіді надається 5 хв.

Структура творчої роботи.

У структурі творчої роботи виділяються такі основні складові частини.

1. Постановка проблеми:

- короткий аналіз сучасного стану публічного управління у частині, що стосується обраної теми есе, виділення суперечностей та недоліків, що зумовлюють проблему;
- чітке формулювання проблеми відповідно до виділених суперечностей та недоліків, основні складові проблеми;
- негативні наслідки того, що проблема не вирішується.

2. Шляхи вирішення проблеми:

- визначення підходів до вирішення проблеми;
- опис конкретних шляхів реалізації обраних підходів.

3. Значення для практики:

- позитивні зміни у галузі публічного управління внаслідок реалізації запропонованих підходів;
- позитивне значення цих змін для розвитку сфери територіальної організації влади.

4. Висновки, що коротко відображають результати проведеного слухачем дослідження проблеми.

5. Перелік використаних джерел, оформлених згідно із вимогами.

Вимоги до оформлення творчої роботи.

Творча робота має бути роздрукована на білому папері стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – 2 см з усіх боків. Титульний аркуш творчої роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва інституту; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; тема творчої роботи; прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, шифр академічної групи; рік написання творчої роботи. За титульним аркушем слідує план творчої роботи, в якому треба виділити всі її структурні частини. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного пункту. Обсяг творчої роботи визначається вмінням слухача стисло і водночас вичерпно розкрити тему: показати значення проблеми, що розглядається, оцінити, як вона висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. Обсяг роботи – 15-20 сторінок. Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці реферату списку літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати в творчій роботі таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Список використаної літератури (не менше 7 джерел) оформляється згідно з діючими правилами. Якщо інформація взята з мережі Інтернет, потрібно, як і для звичайної літератури, вказати автора, назву статті, а потім навести адресу сайту в Інтернеті. У творчій роботі мають бути обов'язково авторські пропозиції щодо вирішення проблеми, що розглядається. До тексту творчої роботи додається презентація у форматі Microsoft Power Point обсягом 10-12 слайдів, що відображає основні положення творчої роботи відповідно до його структури.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль засвоєння знань слухачів з дисципліни "Територіальне управління та місцеве самоврядування" здійснюється у формі усного опитування відповідно до орієнтовного переліку питань, що наведені нижче.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Роль місцевих державних адміністрацій в царині урядування.
2. Роль та значення місцевих органів в системі державного урядування.
3. Соціальний та правовий захист урядовців.
4. Статут, символіка територіальної громади сіл, селищ, міст.
5. Сучасна державна кадрова політика в Україні.
6. Сучасна система підготовки урядовців в Україні: досягнення та проблеми.
7. Територіальне представництво та місцеве самоврядування в Україні.
8. Територіальне представництво у світовому співтоваристві.
9. Форми, органи і посадові особи місцевого самоврядування.
10. Формування кадрового резерву в органах державної влади.
11. Функції і повноваження місцевого самоврядування.
12. Функції та структура місцевих державних адміністрацій в сучасній Україні.
13. Шляхи підвищення професійності та компетентності урядовців.
14. Шляхи реформування низових державно-владних структур в Україні.
15. Вибори депутатів місцевих рад і сільських, селищних, міських голів.
16. Виконавчий апарат ради, організація його роботи.
17. Відродження місцевого самоврядування в сучасній Україні.
18. Гарантії місцевого самоврядування.
19. Державна кадрова політика у царині державної служби в сучасній Україні.
20. Досвід підготовки кадрів для місцевих органів державної влади.
21. Еволюція державного урядування в Україні (місцевий рівень).
22. Європейська Хартія місцевого самоврядування.
23. Кадрова робота в органах державної влади.
24. Конституційні засади місцевого урядування в Україні.
25. Конфлікт інтересів урядовця та недопущення проявів корупції.
26. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування.
27. Місцева державна влада у світлі адміністративної реформи в Україні.
28. Місцеве самоврядування: поняття, система, сутність.
29. Місцевий бюджет.
30. Місцеві ради – органи місцевого самоврядування.
31. Місцеві референдуми, громадські слухання, їх предмет, порядок призначення, організація їх проведення.
32. Моделі місцевого управління і місцевого самоврядування.

33. Мотивація та стимулювання праці, заохочення урядовців.
34. Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування.
35. Органи самоорганізації населення.
36. Організація місцевого самоврядування в столиці України – місті-герої Києві.
37. Організація роботи виконавчих органів місцевих рад.
38. Організація роботи депутатів місцевих рад сільських, селищних, міських голів, їх права, обов'язки і гарантії діяльності.
39. Організація роботи постійних комісій місцевих рад.
40. Основні проблеми в діяльності держадміністрацій та шляхи їх подолання (місцевий досвід).
41. Особливості функціонування місцевих держадміністрацій на сучасному етапі.
42. Особливості трансформаційних процесів в державному управлінні на регіональному рівні.
43. Поняття і система місцевого самоврядування в Україні.
44. Поняття про територіальне представництво.
45. Практика діяльності місцевих держадміністрацій (у певному напрямку).
46. Принципи організації та функціонування системи підвищення кваліфікації урядовців в Україні.
47. Проблеми взаємин держадміністрацій з органами місцевого самоврядування.
48. Проблеми використання зарубіжного досвіду організації роботи низових органів держави загальної компетенції в умовах українського державотворення.
49. Психологічні та правові аспекти підготовки урядовців.
50. Роль підготовки та підвищення кваліфікації урядовців в удосконаленні функціонування системи державного правління.
51. Характеристика основних нормативно-правових документів щодо здійснення реформи децентралізації влади в Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

- 1.Європейська Хартія місцевого самоврядування / Місцеве самоврядування. - 1997.- № 1-2.
- 2.Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.
- 3.Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV.
- 4.Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. -1997 .- № 1-2. – Ст. 95.
- 5.Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 року № 401-XIV.
- 6.Про всеукраїнський та місцеві референдуми: Закон України // Відомості Верховної Ради України. -1991. - № 33. – Ст. 443.
- 7.Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2625-III.
- 8.Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування: Закон України / Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 38. – Ст. 249.
9. Про місцеві вибори: Закон України - <http://zako№4.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
- 10.Про статус депутатів місцевих рад // Відомості Верховної Ради України. - 2002.- № 40.- Ст. 290.
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157 – VIII
- 12.Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р - <http://zako№4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/pri№1390244774041107>
- 13.Концепція адміністративної реформи в Україні: Затверджена Указом Президента України № 810/98 від 22 липня 1998 року. – К.,1998.
- 14.План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 591-р - <http://zako№3.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>
- 15.Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2012 р. № 606.
- 16.Про затвердження порядку призначення на посади та звільнення з посад керівників управлінь, відділів, інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 1999 р. № 1374.
- 17.Про затвердження Порядку утворення структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, не передбачених переліками, затвердженими Кабінетом Міністрів

України, та введення додаткової посади заступника голови місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. № 957.

18. Типовий регламент місцевої державної адміністрації: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1999 р. № 2263.

19. Указ Президента України №412/2018: Про додаткові заходи щодо забезпечення реформ із децентралізації влади. URL: https://www.president.gov.ua/documents/412201825710?fbclid=IwAR1NT84ivwtxpgWTP0PjtuTK3uJRGi5by7YY3ESslbWyC9bt56Oav_s-fYY

Додаткові джерела

1. Бернар Гурней. Введение в науку управления / Г.Бернар. – М., Прогресс, 1969. (В. GourNеay. Introduction a la science administrative. 1966)
2. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко та ін. ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». : ТОВ «Софія», 2012. 128 с.
3. Биков Л.Ф. Проблеми співвідношення взаємодії місцевих виконавчих та представницьких органів в Україні. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: монографія / Л.Ф. Биков, Л.С. Гамбур; відпов. ред. Н.Р.Нижник. – К.,1997.- С.301-311
4. Битяк Ю. П. Повноваження та організація діяльності місцевих державних адміністрацій, їх відносин з органами місцевого самоврядування / Ю.П. Битяк / Державне будівництво та місцеве самоврядування: Зб. Наук. Пр.- Харків: Ін-т держ. Буд-ва та місцевого самоврядування, 2002. – Вип. 4. – СС. 3
5. Білозерська Т.О. Реформування публічної адміністрації в Україні як крок до Європейської інтеграції / Т.О. Білозерська / Форум права. – 2007. № 2. – С.11-19
6. Білоус А.О. Політико-правові системи: світ і Україна. / А.О. Білоус / – К., 2000.
7. Державне управління: теорія і практика / Під заг. ред. В.Г.Авер`янова.- К.,1998.
8. Децентралізація влади на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив : матеріали інформаційного семінару «Подолання стереотипів стосовно децентралізації на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив» : Український Інститут Міжнародної політики, 2015.- 21 с.
9. Драго Ролан (Roland Drago). Административная наука (Science Administrative) / Ролан Драго / – М., Прогресс, 1982. – 245 с.
10. Дробот І.О. Реформування систем місцевого управління: зарубіжний досвід. / І.О. Дробот, І.В. Шуляр - Режим доступу: <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2011-01%285%29/11diouzd.pdf>.

11. Дробуш І. Компетенційні спори між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями: шляхи їх вирішення / І.Дробуш / Управління сучасним містом. – 2001. - № 4/6. – С.74-81.
12. Дробуш І. Розмежування функцій органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади / І.Дробуш / Право України. – 2001.- № 10.- С. 20-24.
13. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС: порівняльний аналіз / Ж.Зіллер / Пер з фр. В. Ховхуна. – К.: Основи, 1996. – 420 с.
14. Лазор О. Я. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення: Словник-довідник. / О.Я. Лазор, О.Д.Лазор – К.: Дакор, КНТ , 2005. – 336 с.
15. Лазор О.Д. Територіальна організація влади в Україні: навчальний посібник. / О.Д.Лазор, О.Я.Лазор, А.О. Чмерис . – К.,Дакор, 2007. – 576 с.
16. Мельник Ю.В. До питання про правовий статус місцевих державних адміністрацій / Ю.В.Мельник / Зб. Наук. Пр. КНЕУ «Правове регулювання економіки». – К. – 2006. – С. 191-199.
17. Мельник Ю.В. Місцеві органи виконавчої влади в системі державних органів / Ю.В.Мельник / Юриспруденція: теорія і практика. Вип. 6(20). – 2006. – С. 71-75.
18. Мельник Ю.В. Проблеми ефективності законодавства, що регулює діяльність місцевих органів виконавчої влади / Ю.В.Мельник / Зб. Наук. Пр. КНЕУ «Правове регулювання економіки». – К. – 2005. – С. 191-199.
19. Мельник Ю.В. Характеристика нормативно-правових актів місцевих органів виконавчої влади як вираження форми методу правового регулювання / Ю.В.Мельник / Науковий потенціал світу 2004: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (1-15 листопада 2004 р.). – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 48 – СС. 50-53.
20. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційноправові основи співвідношення та взаємодії: монографія. / В. І. Борденюк. Київ: Парламенське вид-во, 2007. - 576 с.
21. Місцеві державні адміністрації в Україні: організаційно-функціональна характеристика / Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посібник. К., 2002.- С. 65-74.
22. Немирівський Я. До питання про сутність публічної адміністрації / Я.Немирівський / Антикризисні механізми регіональної та муніципального розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (9 квітня 2010 р.) Ч. 2. К., 2010. С. 63-65.
23. Немирівський Я. З історії підготовки керівних кадрів політико-адміністративної системи УРСР / Я.Немирівський / Актуальні проблеми регіонального управління та місцевого самоврядування. М-ли

- науково-практичної конференції за міжнародною участю (8 квітня 2011 р.). Ч. II. К., 2011. С. 131-134.
24. Немирівський Я. Місцеві власті – гарант стабільного розвитку територіальної громади / Я. Немирівський / Збалансований (сталий) місцевий розвиток: теоретичні та практичні аспекти. М-ли Всеукраїнської науково-практичної конференції 28 листоп. 2009 р. Зб. Наук. Праць. К., 2009. – СС.266-268.
 25. Немирівський Я. Публічна адміністрація: зародження науки про адміністрацію та її родоначальники / Я. Немирівський / Європейські орієнтири муніципального управління. Ч. 2. М-ли н-пр. конф. За міжнародною участю 14 березня 2008 р. К., 2008. – СС.70—72.
 26. Новіков М. Європейський досвід адміністративно-територіального реформування: політичний аспект. Аналітична записка. / М. Новіков, О. Гайко. / Регіональний філіал НІСД у м. Харкові. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/844/>.
 27. Організація роботи місцевих державних організацій / Колодій А.М., Олійник А.Ю. / Державне будівництво і місцеве самоврядування. К., 2001.- СС.150-163.
 28. Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу. К. : Укр. консалтингова група, 2005. 130 с.
 29. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток. К., 2010.
 30. Реформи під мікроскопом 2015. URL: [//http://decentralization.gov.ua/news/1453](http://decentralization.gov.ua/news/1453).
 31. Староцьк Е(жи). Елементи науки управління / Е. Староцьк / – М., Прогресс, 1965. (Jerzy Starosciak. Elementy nauki administracji. W. 1964).
 32. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / За заг. ред. А. П.Зайця. – К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2002. – 928 с.

11. Інтернет-ресурси

1. Законодавство України. – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a>
2. Національна академія державного управління при Президентові України. – <http://www.academy.gov.ua>
3. Національне агентство України з питань державної служби. – <http://www.nads.gov.ua>
4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – <http://www.president.gov.ua>
5. Реформи в Україні. Реформа державного управління. – <http://reforms.in.ua/ua/reformy/reforma-derzhavnogo-upravlinnya>
6. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/control>
7. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу. – <http://www.center.gov.ua>

Навчальне видання

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Немирівська Олена Яківна

Методичні рекомендації

В авторській редакції

Підписано до друку __.01.2019 р.

Формат 60x84/16. Друк офсетний. Папір офсетний.

Гарнітура Times. Обл-вид. арк. ____.

Умов. друк. арк. _____. Наклад 100 прим.

Віддруковано у типографії «ПП«КП»УкрСІЧ» з оригіналів авторів.
02660, Київ, вул. Магнітогорська, 1, оф. 216, тел. 224-58-24